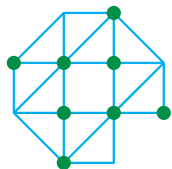

Blend je onderwijs

Socialiseren bij blended leren

Instructie

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

 docentprofessionalisering

Socialiseren bij blended leren

DOELGROEP	Docenten
VORM	Infographics
BENODIGDE TIJD	Variabel
NIVEAU	Cursus en programma

Aanleiding

Sociale binding speelt een belangrijke rol in onderwijs, blended leren is daar geen uitzondering op. Het hangt onder meer samen met welzijn en studiegedrag. Dit geldt voor zowel binding met studenten onderling, alsook de binding met de opleiding en haar docenten. Als de docent als begrijpend, sturend en helpend wordt ervaren, werkt dat bevorderlijk voor de onderlinge docent-student relatie. Naast de relatie met de docent is ook de groepscohesie van belang voor de sociale binding. Daarbij is leren op zichzelf een sociaal proces; kennis is lastig te construeren in isolatie (Vygotsky & Cole, 1978). Ondanks de potentie om de leerervaring significant te verbeteren, kan de kwaliteit van blended leren echter behoorlijk tekortschieten als de sociale binding over het hoofd wordt gezien. Daar komt nog eens bij dat het studeren in een blended leeromgeving voor sommige studenten behoorlijk indrukwekkend kan zijn. Studentboarding in het begin van de opleiding is daarom essentieel.

Het online noodonderwijs ten tijde van de coronapandemie heeft het onderwerp sociale binding hoger op de agenda gezet. Hoewel docenten er in slaagden hun formele lessen binnen een mum van tijd om te vormen naar een online variant, bleek het bevorderen van sociale binding bij online (en later blended) leren een behoorlijke uitdaging. Al snel voelden docenten en studenten zich (sociaal) geïsoleerd en verloren zij hun gemeenschapsgevoel. Studenten rapporteerden in verschillende onderzoeken dat zij gevoelens ervoeren van demotivatie, desoriëntatie en stress (Arslan, 2021; Hehir et al., 2021; Pei et al., 2020). Het is daarom noodzakelijk om de sociale binding tussen studenten en met de opleiding en haar docenten goed te ondersteunen.

Terwijl sociale binding vaak als vanzelf ontstaat bij grotendeels fysiek georiënteerd onderwijs, is het een grotere uitdaging om dit tot stand te brengen bij blended leren. Zeker wanneer in sommige gevallen de fysieke interactiemomenten afnemen – wat niet per se het geval hoeft te zijn bij blended leren – vereist het ontwerp expliciete aandacht voor sociale binding.

Blend je onderwijs Socialiseren bij blended leren

Instructie

Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT
Zone Faciliteren en professionaliseren van docenten
www.versnellingsplan.nl

**Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT**

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Last, B.S. & Heidinga, J. (2022). *Blend je onderwijs: Handvatten voor het ontwerpen en implementeren van blended leren*. Versie 1.0. Utrecht: Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT.

Bovendien kan een goede studentboarding studie uitval of vertraging verminderen. Studentboarding gaat over het uitwisselen van informatie tussen nieuwe studenten en de onderwijsinstelling, voorafgaand aan de start en tijdens de eerste 100 dagen. Dit product biedt concrete handvatten op sociale binding en studentboarding te versterken.

Werkwijze

In dit product staat het bevorderen van socialiseren bij blended leren centraal. Dit geldt voor zowel het cursus- als het programmaniveau, gericht op docenten. Gezien er al veel materialen beschikbaar zijn, is dit product ingestoken als routeplanner naar andere bronnen. Het product bestaat uit vier infographics met verschillende invalshoeken en een set met werkvormen voor binding en kennismaking. De infographics en werkvormen dienen vooral ter inspiratie tijdens het ontwerpproces van blended leren.

In het kort gaan de infographics over het volgende:

1. **Ontwerpprincipes sociale binding:** Op basis van literatuurstudie is in kaart gebracht wat er al bekend is over factoren die bij kunnen dragen aan sociale binding in online en blended leergemeenschappen. Deze studie, uitgevoerd door het Versnellingsplan (Venema et al., 2021), heeft geleid tot de formulering van zeven ontwerpprincipes, die je in kunt zetten om sociale binding te stimuleren. Per ontwerpprincipe staan werkvormen en voorbeelden, die direct toepasbaar zijn in de praktijk.
2. **Sociale aanwezigheid bij community leren:** Sociale aanwezigheid (ENG: Social Presence) verwijst naar het vermogen van studenten om zichzelf sociaal en emotioneel te laten zien binnen een veilige omgeving, waarbij zij kansen krijgen om interpersoonlijke relaties te ontwikkelen. Deze sociale aanwezigheid is afhankelijk van en staat in constante wisselwerking met cognitieve aanwezigheid en docent aanwezigheid. Dit geheel is ondergebracht in het Community of Inquiry model, gericht op het leren in communities. Op deze infographic staan tips om deze vormen van aanwezigheid te stimuleren.
3. **Studentboarding:** Studentboarding gaat over het uitwisselen van informatie tussen nieuwe studenten en de onderwijsinstelling, voorafgaand aan de start en tijdens de eerste 100 dagen. Op deze infographics staan hiervan concrete voorbeelden en links naar bruikbare bronnen. Studentboarding leent zich uitstekend voor een blended benadering als vorm. Daarbij kan blended leren voor sommige nieuwe studenten echter behoorlijk indrukwekkend zijn, dus houd hierbij de boardingsactiviteiten rekening mee.

4. **Kennismaken:** Tenslotte richt de laatste infographic zich specifiek op concrete werkvormen voor kennismaken voor verschillende doelgroepen, groepsgroottes en modaliteiten (fysiek, synchroon online en asynchroon online). Bij deze infographic horen werkvormkaartjes, die te vinden zijn in de bijlage.

Voorbeeld van toepassing

De studentenpopulatie van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) is erg divers. Dit zien zij als een meerwaarde. Maar hoe kan je deze diversiteit zodanig benutten dat dit het onderwijs echt verrijkt? Hoe zorg je ervoor dat elke student zich welkom voelt en psychologische veiligheid ervaart? Als antwoord op deze vragen ontwikkelde de VU een het *VU Mixed Classroom Educational Model* (VU-MCEM).

Het uitgangspunt van dit model is dat diversiteit in groepen bij kan dragen aan het leerproces van alle studenten. Onderzoek wijst immers uit dat diversiteit in groepen leidt tot creatievere oplossingen, scherpere analyses en meer innovatie. Voorwaarde is dat dit proces goed begeleid wordt (Nakui et al., 2011). Docenten voelen zich vaak nog handelingsverlegen op dit gebied. Het VU-MCEM geeft docenten handvatten om deze begeleiding goed in te richten. Zo ontstaat voor de student een inclusieve leeromgeving op college, cursus en/of programmaniveau.

Het model beschrijft drie fasen. In de eerste fase (*Sensitizing*) ligt de nadruk op het creëren van een veilig leerklimaat. Als het leerklimaat als veilig wordt ervaren, heeft dat een positieve invloed op de betrokkenheid van studenten en dus op de motivatie, academische betrokkenheid en studentsucces (Zumbrunn et al., 2014). In de tweede fase (*Engaging*) ligt de focus op de interactie tussen de verschillende perspectieven. In deze fase leren studenten tevens hoe ze het op constructieve wijze oneens kunnen zijn, ook onder tijdsdruk of als emoties hoog oplopen. Vervolgens bouwen studenten voort op de verschillende perspectieven in fase drie (*Optimizing*). Zo leren studenten kritisch te kijken naar hun eigen perspectief, complexe problemen van verschillende kanten benaderen en ontwikkelen ze analytische vaardigheden. Voor elke fase zijn leerdoelen, didactische strategieën en leeractiviteiten ontwikkeld, op basis van literatuuronderzoek en praktijkervaring. Ook worden er suggesties gedaan voor assessment.

Meer weten over VU-MCEM? Check de [website](#) of [brochure](#) over het model zelf, of deze [handleiding](#) over het VU-MCEM in relatie tot blended leren.

Meer lezen?

- [Uitgebreide publicatie van het Versnellingsplan over sociale binding in online en blended leergemeenschappen](#)
- [Informatief overzichtartikel van het NRO over het vergroten van studentenwelzijn, vergroten en aandacht voor verbondenheid en communicatie](#)
- [Artikel met veel werkvormen voor het ontwikkelen van een Community of Inquiry in online-leeromgevingen](#)
- [Overzichtsartikel over sociale binding in online en blended onderwijs](#)

Verantwoording en bronnen

De informatie op de infographics is gebaseerd op verschillende bronnen. Allereerst is een recent onderzoeksproject van het Versnellingsplan gebruikt, getiteld: "[Sociale binding in online en blended leergemeenschappen](#)" (Venema et al., 2021). Daar is een praatplaat en handreiking Sociale binding in online en blended leergemeenschappen uit voortgekomen. Hierin worden concrete ontwerpprincipes – voorzien van voorbeelden, werkvormen en (ICT-)tools – gepresenteerd. Op basis van de inzichten uit dit project, presenteren de infographics enkele concrete werkvormen bij de verschillende ontwerpprincipes.

Als tweede wordt het Community of Inquiry model gebruikt, dat zich richt op het creëren van online leergemeenschappen (Garrison, Anderson & Archer, 2000). Daarbij wordt met name ingezoomd op het "social presence" aspect. *Social presence* is een theoretisch begrip dat verwijst naar het vermogen van mensen om anderen in een online omgeving als "echt" te ervaren en om zichzelf te presenteren als 'echte mensen' door het gebruik van een communicatiemedium. Open communicatie, affectieve expressie en groepscohesie zijn belangrijke elementen van social presence, waarin de lerende het leerproces kan delen en spiegelen aan peers en experts. Hierbij is [een onderzoek van Holly Fiock uit 2020](#) gebruikt, waarin veel concrete werkvormen en strategieën voor het bevorderen van social presence staan beschreven.

Verder is voor de kennismakingswerkvormen gebruikgemaakt van input uit een [uitwisselingssessie met docenten](#), georganiseerd door het Radboud University Teaching and Learning Centre, aangevuld met eigen kennis en ervaringen. Ook is [een bron over studentboarding van Edumundo](#) benut. Edumundo is een educatieve uitgeverij voor het hoger en beroepsonderwijs.

Anderson, T., Rourke, L., Garrison, R., and Archer, W., "Assessing Teaching Presence in a Computer Conferencing Context," *Online Learning*, vol. 5, no. 2, 2001, doi: 10.24059/olj.v5i2.1875.

Arslan, G. (2021). Loneliness, college belongingness, subjective vitality, and psychological adjustment during coronavirus pandemic: Development of the College Belongingness Questionnaire. *Journal of Positive School Psychology*, 5(1), 17-31.

Edumundo (2022). STUDENT ONBOARDING IN HIGHER EDUCATION. Geraadpleegd op 14 mei 2022 van www.edumundo.com/en/download-ebook-student-onboarding

Fiock, H. (2020). Designing a community of inquiry in online courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(1), 135-153.

Hehir, E., Zeller, M., Luckhurst, J., & Chandler, T. (2021). Developing student connectedness under remote learning using digital resources: A systematic review. *Education and Information Technologies*, 1-18.

Nakui, T., Paulus, P., & Van der Zee, K. (2011). *The role of attitudes in reactions toward diversity in workgroups*. *Journal of Applied Social Psychology*, 41(10), 2327-2351.

Pei, L., Vegt, R., Hengel, H., & Betlem, B. (2020). *Impact of Covid-19 in Education at University of Twente, Opportunities and Challenges, Online learning and teaching experience survey report*. University of Twente. Enschede.

Post, M. (2021). *Bouwstenen voor het leren in online communities*. Opgehaald van [wikiwijs.nl](https://maken.wikiwijs.nl/167312/BOUWSTENEN_VOOR_HET_LEREN_IN_ONLINE_COMMUNITIES#!page-6310906): https://maken.wikiwijs.nl/167312/BOUWSTENEN_VOOR_HET_LEREN_IN_ONLINE_COMMUNITIES#!page-6310906

Radboud Universiteit (2022). *Werkvormen voor online kennismaking en binding (Website)*. Geraadpleegd op 8 juni 2022 van www.ru.nl/docenten/onderwijs/leren-afstand/student-begeleiding/werkvormen-online-kennismaking-binding/

Richardson, J. C., Arbaugh, J. B., Cleveland-Innes, M., Ice, P., Swan, K. P., & Garrison, D. R. (2012). Using the community of inquiry framework to inform effective instructional design. In *The next generation of distance education* (pp. 97-125). Springer, Boston, MA.

UVA Center for Teaching Excellence (2022). *Applying the Community of Inquiry Framework (Website)*. Geraadpleegd op 8 juni 2022 van cte.virginia.edu/resources/applying-community-inquiry-framework

Venema, A., van Oijen, J., van der Meer, R., Oosterwijk, R., Sjoer, E., van Essen, D., ... & Zuidersma, J. (2021). Handreiking en praatplaat: sociale binding in online en blended leergemeenschappen.

Vygotsky, L. S., & Cole, M. (1978). *Mind in society: Development of higher psychological processes*. Harvard university press.

Zumbrunn et al, (2014). *Support, belonging, motivation, and engagement in the college classroom: A mixed method study*. *Instructional Science* 42, 661-684;

Het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT is een vierjarig programma van SURF, Vereniging Hogescholen en de VSNU dat inzet op het samenbrengen van initiatieven, kennis en ervaringen en snel en concreet aan de slag gaan met kansen voor het hoger onderwijs. Dit gebeurt in acht verschillende 'zones'. In de versnellingszone Docentprofessionalisering werken 17 instellingen aan de hand van vijf thema's aan de facilitering en professionalisering van docenten in hbo en wo.

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl